

## Informace k sobotní akci 9. března 2013

Základní trasa našeho sobotního putování po Hané začíná v Konici u nádraží ČD. Odtud půjdeme pořád po červené značce přes Šubířov a Jaroměřice až do Jevíčka.

Méně náročná trasa začíná v Šubířově a je odtud totožná se základní trasou.

### Zajímavá místa na trase:

#### Konice.

Leží v severním cípu Dražanské vrchoviny v údolí říčky Romže (též Jensenky) a má kolem 3.000 obyvatel. Od r. 1970 je městem, druhým největším (z pěti) v bývalém prostějovském okrese.

Údaje o stáří města se v různých materiálech liší. Někde je uvedeno, že první písemná zmínka se váže k 1.9.1200, jinde zas, že se připomíná r. 1305. Název vznikl od stájí pro koně.

Nejdříve zde asi byla tvrz (na místě zámku), která měla za úkol chránit obchodní cesty z Moravy do Čech. Po založení obce se tvrz stala sídlem majitelů zdejšího panství. Významným majitelem byl Adam z Choliny (koncem 13. stol. je vyměnil za Zábřežsko). Po něm se majitelé často měnili, až pánové ze Švabenic se zde usadili na 220 let (1434-1659). Po jejich odchodu se opět majitelé střídali a panství upadalo. Roku 1699 je zakoupil olomoucký klášter Hradisko a na místě již zřícené tvrze vybudoval r. 1703-1705 barokní zámek jako svoji letní rezidenci. Po zrušení kláštera Josefem II. (1784) se panství dostalo do rukou státu. R. 1825 je v bídém stavu koupil továrník Karel Příza, zámek opravil a vlastnil až do r. 1945. Od té doby je vše opět státní. Zámek je kulturní památkou, v nedávné době prošel zásadní rekonstrukcí, částečně je přístupný, částečně se využívá pro veřejné účely.

U zámku je socha sv. Floriána z r. 1740, v zámeckém parku kašna

s plastikou hrajících si dětí a na náměstí socha sv. Jana Nepomuckého z r. 1717.

Nejstarší památkou ve městě je asi hřbitovní kostel sv. Jana Křtitele z r. 1560 (přestavován 1686 a 1748). V 80. letech minulého století byl necitlivě přebudován na smuteční síň.

Další památkou je chrám Narození Panny Marie pravděpodobně z pol. 16. stol. (písemné zprávy jsou útržkovité). 1702-1704 byl barokně přestavěn do nynější podoby. Nejcennější z vybavení je dřevěná vyřezávaná kazatelna vyrobená původně pro klášter v Hradisku.

Naproti kostelu je kaple Panenky Marie Bolestné, v ní jsou náhrobky Švabenských.

Sládkova skála.

Sládkova proto, že jejím majitelem byl kdysi sládek v pivovaru v Jesenci. Je to bývalý lom. Nehluboký, protože brzy po jeho otevření spodní část zaplavila voda. Od té doby je tam pořád, nejde ji odčerpat, nevysychá, nemá odtok a přece je pořád čistá a studená, i v nejparnějším létě.

Nejhlubší tůň je nebezpečná, utopila se v ní v roce 1917 osmnáctiletá studentka Milada Mackerlová, jediná dcera majitele sodovkárny v Prostějově. Rodiče zde nechali postavit pomník.

Šubířov.

Jedna z nejvýše položených obcí Dražanské vrchoviny (564 m.). Založena byla r. 1710. Tehdy majitel panství Jaroměřice u Jevíčka František Michal Augustin Šubíř z Chobyně uzavřel smlouvu s klášterem Hradisko na dodávku dřeva. Začal kácet ve svých lesích a na pasece založil obec, která byla později pojmenována po něm. Prvními obyvateli byli dřevorubci, nejchudší lidé z Jaroměřic.

Jedinou pamětihodností je kostel P. Marie Bolestné. Byl vysvěcen v r. 1742 na její svátek (15.9.). V roce 1980 byl moderně opraven.

Jihovýchodně od obce je vodní plocha nazývaná Slámová louže.

Součástí obce je osada Chobyně. Je zde pěkná dřevěná zvonička.

Obě části obce mají dohromady asi 270 obyvatel.

Proklest.

Lesní komplex proslavený tím, že zde kdysi loupil hejtman Šatný z Plankenberku. Do té doby, než dostal výkupné od kláštera v Hradisku. Je dokonce zakreslen i na mapě J. A. Komenského z r. 1710 a označen jako „Laupeznjk mons“.

Jaroměřice.

Leží už na Malé Hané. Je zde dokázáno již prehistorické osídlení. Osada doložena r. 1068. V roce 1096 byla tehdejší mala osada přiřčena biskupovi Jaromírovi, synovi Břetislava a po něm pojmenována.

V roce 1592 byla přestavěna stará vladycká tvrz na jednopatrový renesanční zámek s malou věží. Ve vstupní síni je hřebínková klenba a je ozdoben cennými rustikálními sgrafity. Nyní je účelově využitý a roku 2000 byl opraven.

V tomtéž roce byla dokončena i generální rekonstrukce zdejšího kostela Všech Svatých, původně gotického, 1809 přestavěného ve stylu pozdního baroka. U něj na zrušeném hřbitově jsou sochy sv. Floriána a sv. Jana Nepomuckého.

Na návsi je sousoší Cyrila a Metoděje a jejich kříž, obojí bylo postaveno v r. 1885 na památku tisíciletého výročí úmrtí Metoděje.

Naproti kostelu je kaple zvaná Pilátův dům a zde je začátek netradiční křížové cesty (má jen 11 zastavení) vedoucí na vrchol kopce, kde je to nejcennější z obce – poutní místo Kalvárie, ojedinělé v republice, protože rozvržení připomíná Golgotu v Jeruzalémě. Barokní poutní kostel Povýšení Sv. Kříže je postaven podle projektu Santiniho. Nechal jej v r. 1712-1713 vystavět František Michal Šubíř jako poděkování za záchranu života jeho mladé manželky Johanky při těžkém porodu místo starého kostelíku, který tu dal postavit jeho otec r. 1680 na poděkování za odvrácení moru (před tím tu od r. 1664 stál kříž). Ve stylu Santiniho zde byla postavena i fara ve tvaru ondřejovského kříže, jejíž součástí je Loreta.

Přes Kalvárii vede modrá značka.

Jevíčko.

Leží v severní části úrodné Malé Hané. Osídleno bylo už od mladší doby kamenné. Obec po prvé připomínána r. 1145, na město bylo Jevíčko povýšeno r. 1258. Řadí se mezi nejstarší města na Moravě. Rozloha náměstí a hradeb svědčí o velkorysosti, ale významnějším městem se nikdy nestalo. Po celý středověk bylo městem královským, ale panovníci je často dávali do zástavy šlechtě, R. 1500 bylo předáno do dědického držení zástavnímu majiteli Hanuši Haukvicovi z Biskupic a stalo se městem poddanským. Koncem 16. stol. se pokoušelo vykoupit a být opět městem královským, ale nepovedlo se to. Haukvicové prodali město Žalkovským, ti po čase Salmům a po nich je zdědili Herbersteinové. Historické centrum Jevíčka má dodnes zachovaný oválný půdorys a je městskou památkovou zónou. Z náměstí vybíhají cesty do čtyř světových stran. Střed města je uzavřen okružními ulicemi. Stejnou dispozici má v Evropě už jen německé Karlsruhe. Zachovala se více než čtvrtina hradeb ze 14. stol. a původně gotická (r. 1593 přestavěná renesančně a od r. 1709 sloužící jako zvonice) věž u zaniklé západní brány (žádná ze čtyř městských bran se nedochovala).

Ve 14. stol. zde byl založen augustiniánský klášter (za Josefa II. zrušen). Přilehlý barokní kostel Nanebevzetí P. Marie sloužil i jako poutní. Původní tvrz byla přestavěna r. 1559 na renesanční zámek, který od r. 1772 slouží jen správním a školským účelům. Toto vše tvoří dominantu města s řadou kvalitních barokních soch.

Od středověku zde žila početná židovská menšina, v 19. stol. tvořila až třetinu obyvatel. Samozřejmě měli i synagogu a hřbitov.

Jevíčko se také proslavilo středověkým právním kodexem, tzv. Jevíčskou právní knihou. A také profesorem a rektorem Univerzity Karlovy, který učil i Jana Husa – Mikulášem z Jevíčka.